

Landskap: Skåne

Upptecknat av: P. S. Sonden

Härad: Norra Åsbo

Adress: Värjö

Socken: Skånes Fagerhult

Berättat av: Jan Petter Jönsson

Uppteckningsår: 1936

Född år 1857 i Sk. Fagerhult

Uppteckningen rör "brödmageriet", den grovre trä-
slöjden i Fagerhult. - Upplysningar även
av Jakob Karlsson, Bärsnålt, Karl Nilsson,
Bärsnålt och Johan Nilsson Vexelhult.

En gammal hemstöjs inom
Skånes Fagerhults socken är den grövre trä-
slöjden "brödamageried" d. v. s. tillverkningen
av slevar, skoggar, "trättatorskla", ösar o. s. d. m.
na hemstöjs är också i hög grad speciell
för Sk. Fagerhult.

De första som lärde sig kon-
sten voro Jan Petter Jönsson och Helge Ab-
rahamsson.

Fig. 1.

Jan Petter, se fig. 1, började trä-
laga allra först. Han sysslade
utom detta även med inus-
tosttillverkning och svar-
ning. Han blev med tiden
en synnerligen skicklig svar-
vare. Han är född i Bärnalt,
Sk. Fagerhult år 1850. Redan

vid 10-års ålder började han få kugga lite trä
hos bonden. När hans fader var torpare. De
enda verktyg han då hade varo knivarna och
börja liesspetsen. Av honom lärde sedan
Kristen Jönsson.

Helge Abrahamsson föddes år 1821 i
Trulselögget Sk. Fagervult. Det var först då
han var omkring fjortio år gammal, som
han började bli "brödamagare". Han till-
verkade aldrig mycket och hade förresten
svårt att sälja, emån han ytterst sällan
lyckades få någon ordentlig försäljning på
sitt arbete. Under det att Jan Petter sjölv
satt och funderade ut, hur det hela skul-
le källa var Helge i Verums socken och såg
på först. Sin mesta tid tillbringade han
på sina "raisor" ner till Sydskåne. Han dog

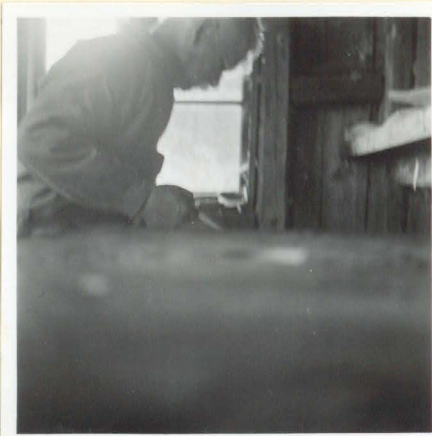
år 1914.

En av de äldste, som ännu syrlar med tillverkning av träbröd är Jakob Karlsson i Bärnalt, "Jakob i Bärnalt". Det han minns mest syrlar med är smörspadar. Gjöto har han liksom fadern egentligen varit löggmästare, men detta har han slutat upp med helt nu. Han är född 1856 i Bärnalt.

Det material, som mest användes till smörspadar, är asp och björk. Det kugges först upp med yxa, varefter det får ligga och torka ungefär en vecka. Nu kylas biten så att den får önskad bredd och tjocklek och så, sått den spetsas utåt. Haken till skaftet sägas ner från båda sidor, varefter man först kuggar bort det mesta, varefter man tar resten med

Skriv endast på denna sida!

bandkniv, se fig. 2. Skaffets slutliga rundning
utföres med kelly åls av späckskiva, se
fig. 3.

a

Den ene
sidan av smör-
graden lyolas
slutligen med
en speciell
repplad ky-
vel, för att

b

Fig. 2
erhålla den
tingen. Se fig. 4.

En en-
"brödmagare"
Han är född
år 1871.

Skriv endast på denna sida!

Fig. 3.
önskade reff-

man gammal
är Karl Nilsson
i Fagerhult

Fig. 4

Hans specialgilt är sleutillverkningen.

Hans far var hennslöjdare, och av honom lärde Karl. Vid 14-års åldern fick han själv börja på allvar. Varje år har han sedan till för två år sedan varit ute som gårdarikhandlande. Han har då vandrat genom både Skåne och Danmark många gånger. På dessa sina resor har han så försålt dels vad han själv gjort, dels har han i någon mån även köpt upp en del andra saker, som andra hennslöjdare gjort.

Även till slevarna, se fig. 5, användes omvärlande asp och björk. Ytterformerna yxas till, varefter det göres slätt med bandkniv. Skapet sågas och hugges ut till önskad form, se fig. 6, varefter själva

lång haken,
sleven lung-
ges ut med
fångola och
göres jämt
med slätte-
järn.

a

Fig. 5.

arbetare kan

Fig. 6.

göra omkring två dusin slevar pr. dag, för
vilka han då i genomsnitt erhåller ca 5
kr.

Per Johansson var en gammal
gubbe i Vexelbult, som omkring 1865 började
tillverka skoppor. Av honom lärde sin Jo-
han Nilsson konsten. Johan Nilsson är
född i Vexelbult pr. H. Fagerbult 1866. Unga-

Skriv endast på denna sida!

FOLKLIVSARKIVET
LUND

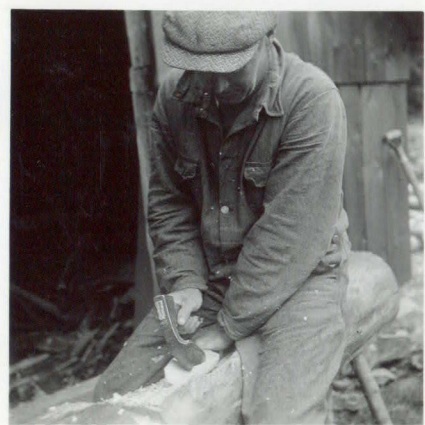

M 5011
5.6

får år 1890 började han med skoff. tillverk-
ning. Han kunde då tjäna c:a 5 kr. pr. dag.

Även till skofforna användes
asp och björk.

Konturerna yxas till och skaf-
fet följes med bandkniv. Hålligbeten ta-
ges därpå ut, liksom på slavarua med

tillhjälp av
tångar, se
fig. 7. Även
här gör man
hålligbeten
slit och jämnar
med s. k. "slät-

tejärn". Se fig. 8.

Fig. 7

Fig. 8

Under de senare åren har träslöjden

gått tillbaka starkt särskilt i Kvenhultstrak-
ten. Detta beror särskilt på den nämnbara
träbrist, som där gjort sig gällande under
de senare åren. Detta ej så att tolka, att
björk och asp dött ut i trakten, utan så att
de rättfärdiga, vackra träden äro tagna. Till
dessa lag av husestojd, som här be-
drivas fördras nämligen, att träet är
"rättfallet" och fritt från grenar.